

DTN ตามติดเศรษฐกิจโลก

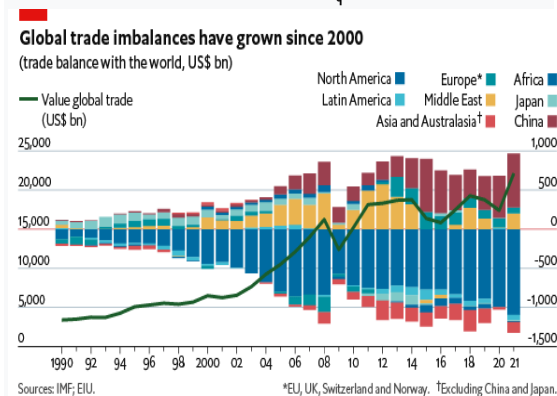
5 กันยายน 2565

จับตาการค้าโลก จากอดีต มาปัจจุบัน ไปอนาคต

การค้าโลกที่ไม่สมดุลในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา

- ตั้งแต่ปี 2543 ถึง 2564 มูลค่าการค้าโลกเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า¹ โดยในปี 2564 การค้าโลกมีมูลค่าถึง 2.2 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (สูงสุดเป็นประวัติการณ์ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา) นอกจากนี้มูลค่าการค้าจะเพิ่มขึ้นแล้ว ความไม่สมดุลทางการค้าก็ทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้ประเทศต่าง ๆ นำมาตรการกีดกันทางการค้ามาใช้เพิ่มขึ้น โดยความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐกับจีน นับตั้งแต่สงครามการค้า (Trade War) ในปี 2562 ได้ส่งผลกระทบต่อการค้าและภูมิรัฐศาสตร์โลก จากการที่ทั้ง 2 ประเทศ ได้ปรับขึ้นอัตราภาษีศุลกากรของสินค้านำเข้า จนส่งผลกระทบต่อมูลค่าการค้าของทั้ง 2 ประเทศ และทำให้เกิดส่วนเบี่ยงเบนทางการค้า (Trade Diversion) ไปยังประเทศอื่น ๆ

แผนภาพที่ 1 : การค้าโลกที่ไม่สมดุล

ที่มา : EIU

- การที่สหรัฐ อ้างว่า รัฐบาลจีนมีการปฏิบัติต่อบริษัทจีนและบริษัทของตะวันตกอย่างไม่เท่าเทียม ได้ส่งผลให้เกิดความแตกแยก

ทางการทูต และสร้างความตึงเครียดไปยังการค้าโลกและกระแสโลกาภิวัตน์ โดยหากทั้งสหรัฐและจีน เกิดการแยกออกจากกัน (Decoupling) ในอนาคต ทั้งเรื่องการค้า เทคโนโลยี การลงทุน ภูมิรัฐศาสตร์ ก็จะส่งผลกระทบต่อเครือข่ายการค้าระหว่างประเทศ และห่วงโซ่อุปทานโลก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการค้าในภูมิภาคต่าง ๆ ด้วยผ่านปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าโภคภัณฑ์และการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

สหรัฐฯ

- อิทธิพลของสหรัฐ ในการค้าโลก เกิดจากบทบาทที่สหรัฐ เป็นประเทศผู้นำเข้าสินค้าที่ใหญ่ที่สุดในโลก เนื่องจากผู้บริโภคชาวสหรัฐ มีความต้องการบริโภคสินค้าจากทั่วโลก ที่เห็นว่าสินค้าเหล่านั้นเป็นสินค้าคุณภาพดี และเห็นว่าการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ มีต้นทุนที่ถูกลงกว่าการผลิตภายในประเทศ ทำให้เกิดการขยายตัวของกระแสโลกาภิวัตน์ จนทำให้ในช่วง 40 ปี ที่ผ่านมา สหรัฐฯ ขาดดุลการค้าอย่างมีนัยสำคัญ (มูลค่าการนำเข้ามากกว่ามูลค่าการส่งออกมาก) อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2543 ถึง 2564 มูลค่าการส่งออกสินค้าของสหรัฐ ไปยังตลาดโลกได้เพิ่มขึ้น 2 เท่า ซึ่งสะท้อนถึงความแข็งแกร่ง

ที่เพิ่มขึ้นของสหรัฐฯ ในฐานะผู้ผลิตสินค้า แต่ความกังวลเกี่ยวกับการย้ายฐานการผลิตของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาคการส่งออกสินค้าที่สำคัญที่ถือเป็นยุทธศาสตร์ของประเทศ เช่น ภาคเทคโนโลยี ไปจนถึง อุตสาหกรรมยาและการแพทย์ ก็มีมากขึ้น เนื่องจากในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ส่งเสริมนโยบายการค้าเสรี โดยส่งเสริมให้ทั้ง บริษัทข้ามชาติและนักลงทุนของสหรัฐฯ เข้าไปลงทุนในต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยยึดหลัก Comparative Advantage ของการค้าเสรี เพื่อส่งเสริมให้นักลงทุน มีผลกำไรจากผลการดำเนินงานมากขึ้น และมีต้นทุนที่ลดลง แต่ในนโยบายดังกล่าว กลับทำให้การจ้างงานในภาคการผลิตที่สำคัญของสหรัฐฯ เช่น ยานยนต์ ลดลง

- กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้สหรัฐฯ ขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น จนรัฐบาลสหรัฐฯ ในยุคของประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ นำนโยบายกีดกันทางการค้ามาใช้เพิ่มขึ้น เช่น การทำสงครามการค้ากับจีน โดยในปัจจุบัน ทั้งเดโมแครตและรีพับลิกัน ต่างสนับสนุนให้อุตสาหกรรมที่เป็นยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ย้ายฐานการผลิตกลับมาสหรัฐฯ หรือย้ายไปยังประเทศที่เป็นพันธมิตรของสหรัฐฯ เช่น ในการผลิตเซมิคอนดักเตอร์สหรัฐฯ มีการออกกฎหมายสนับสนุนการผลิตชิปในสหรัฐฯ เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาการผลิตจากต่างชาติ และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับประเทศ แต่ในระยะสั้นสหรัฐฯ จะยังคงขาดดุลการค้าต่อไป เนื่องจากสหรัฐฯ ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ในราคา

ที่ใกล้เคียงกับคู่แข่ง ในหลายกลุ่มสินค้าที่สหรัฐฯ นำเข้า

สหภาพยุโรป

- ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา การค้าสินค้าระหว่างสหภาพยุโรป กับ คู่ค้าภายนอก (Extra-EU) เพิ่มขึ้น 3 เท่า และสหภาพยุโรปยังคงเกินดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง แต่หลังจากที่เกิดกรณีที่รัสเซียบุกยูเครนในเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ทำให้สหภาพยุโรปต้องหันมาตระหนักในเรื่องพลังงานมากขึ้น โดยสหภาพยุโรปมีความเสี่ยงที่จะขาดแคลนพลังงานในช่วงฤดูหนาวที่กำลังจะมาถึง ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา สงครามระหว่างรัสเซียกับยูเครน ทำให้อัตราเงินเฟ้อของสหภาพยุโรปพุ่งสูงขึ้น และประเทศ ผู้ส่งออกขนาดใหญ่ เช่น เยอรมนี เกิดการขาดดุลการค้าครั้งแรก นับตั้งแต่ปี 2534 (1991) สาเหตุจากราคาพลังงานที่สูงขึ้น จนส่งผลให้มูลค่าการส่งออกน้อยกว่ามูลค่าการนำเข้า จากความกลัวว่าสหภาพยุโรปจะเผชิญกับวิกฤตพลังงาน ทำให้หลายฝ่ายในสหภาพยุโรปหันมาทบทวนเรื่องแหล่งพลังงานและลดการพึ่งพาก๊าซธรรมชาติจากรัสเซีย

- สำนักพยากรณ์ทางเศรษฐกิจ² หลายสำนัก เห็นตรงกันว่า สหภาพยุโรป ต่างจากสหรัฐฯ ที่ยังคงเกินดุลการค้า ถึงแม้ว่าในปี 2565 จะมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้น เนื่องจากสหภาพยุโรปถือเป็นผู้ส่งออกสินค้าและบริการรายใหญ่ของโลก ถึงแม้ว่า สหภาพยุโรป จะเผชิญกับวิกฤตด้านพลังงานอย่างต่อเนื่องไปจนถึงปี 2567 และคาดว่าราคาที่ราคาพลังงานในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการใช้พลังงานและกำลังการผลิตในภาคอุตสาหกรรมของสหภาพยุโรป

ซึ่งจะทำให้ในระยะสั้น สหภาพยุโรปเกินดุลการค้าลดลง แต่ในระยะกลาง สหภาพยุโรปจะพยายามส่งเสริมการผลิตสินค้าในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น เช่น พลังงานทดแทน หรือการหาแหล่งพลังงานจากที่อื่น เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบด้านห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาคในอนาคต

จีน

- นับตั้งแต่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ในปี 2544 มูลค่าการค้าสินค้าของจีนก็เพิ่มขึ้นตลอดมา ส่งผลให้ในปี 2564 จีนได้ดุลการค้าเพิ่มขึ้น 29 เท่า มูลค่า 5.63 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ จีนกลายเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าอันดับ 1 ของโลก และได้ดุลการค้ามาตลอดในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ทำให้จีนกลายเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของโลก มีเงินทุนไหลเข้า (FDI) เป็นจำนวนมาก ทำให้รัฐบาลจีนสามารถกระตุ้นการใช้จ่ายและสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และจีนยังคงจัดทำข้อตกลงทางการค้า (FTA) กับกลุ่มประเทศหรือประเทศต่าง ๆ พร้อมกับการเดินทางโครงการข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (BRI) เพื่อขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการทูต อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจของจีนเริ่มชะลอตัว จากความสัมพันธ์ทางการค้ากับสหรัฐฯ และประเทศตะวันตกอื่น ๆ ที่แย่งชิงโดยปัจจัยในเรื่องภูมิรัฐศาสตร์ เช่น กรอบความร่วมมืออินโด-แปซิฟิก ความตึงเครียดระหว่างจีนกับสหรัฐฯ และจีนกับไต้หวัน จะสร้างความท้าทายให้กับภาคการค้าและเศรษฐกิจของจีนเป็นอย่างมาก

ละตินอเมริกา

- การค้าของละตินอเมริกาส่วนใหญ่เน้นการส่งออกสินค้าโภคภัณฑ์ ดังนั้น เมื่อมีวิกฤตเกิดขึ้น ภูมิภาคนี้จะเผชิญกับความผันผวนของราคาสินค้าโภคภัณฑ์ โดยหลังจากวิกฤตการเงินโลกในปี 2551 สกุลเงินของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค ได้อ่อนค่าลงอย่างมากเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ความไม่แน่นอนทางการเมืองและนโยบายในการบริหารประเทศ ทำให้เกิดเงินทุนไหลออกและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ลดลง โดยในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ที่ราคาพลังงานในตลาดโลกปรับเพิ่มขึ้น ประเทศในแถบละตินอเมริกาได้เผชิญกับมูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น มากกว่ามูลค่าการส่งออก ทำให้เกิดการขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น และจากการที่ธนาคารกลางของประเทศเศรษฐกิจขนาดใหญ่ เช่น สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป เปลี่ยนมาใช้นโยบายการเงินแบบเข้มงวด ปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ได้ส่งผลกระทบต่อค่าเงินของประเทศในละตินอเมริกาให้อ่อนค่าลงเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐ และจะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้าโภคภัณฑ์ในภูมิภาค เนื่องจากค่าเงินในภูมิภาคที่ลดลงจะทำให้มูลค่าการส่งออกลดลง และได้ส่งผลให้ประเทศในภูมิภาคนี้ ขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น จากการที่ราคาพลังงานในตลาดโลกปรับเพิ่มขึ้น

ตะวันออกกลาง

- ดุลการค้าของตะวันออกกลางได้สะท้อนถึงความเคลื่อนไหวของราคาพลังงานโลกอย่างใกล้ชิดในอดีตราคาน้ำมันดิบเบรนท์ ได้พุ่งแตะระดับสูงสุดเป็นประวัติการณ์ที่ 112 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อบาร์เรล โดยเฉลี่ยในปี 2555 ซึ่งในปีนั้น ดุลการค้าของตะวันออกกลางแตะระดับสูงสุดเป็นประวัติการณ์ที่ 5.76 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ และในปี 2559 เมื่อราคาน้ำมันแตะระดับต่ำสุดที่ 44 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อบาร์เรล ตะวันออกกลางมีการ

ขาดดุลการค้า ถึง 4.5 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ และในปี 2564 ที่มีเหตุการณ์รัสเซียบุกยูเครน ได้ส่งผลให้ราคาพลังงานในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น และสำนักพยากรณ์ทางเศรษฐกิจต่างคาดว่า ราคาพลังงานในตลาดโลกจะอยู่ในช่วงขาขึ้น จนถึง ปี 2569 ดังนั้น ประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน รายใหญ่ในภูมิภาค เช่น ซาอุดีอาระเบีย จะเกินดุลการค้าและสามารถนำเงินที่ได้จากการค้าน้ำมันไปพัฒนาประเทศ ตามยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้ แต่ในระยะยาว ภูมิภาคนี้จะเผชิญกับความท้าทาย เนื่องจากประเทศหรือเขตเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั่วโลก จะค่อย ๆ ละทิ้งการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล มาใช้พลังงานหมุนเวียนเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ในบรรยากาศเพื่อลดผลกระทบจากภาวะโลกร้อน

โอกาส/อุปสรรค ต่อการค้าไทย

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ คาดว่าการค้าโลกในช่วงครึ่งหลังปี 2565 จะได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์โลก เช่น ความตึงเครียดระหว่างสหรัฐฯ กับ จีน และสงครามในยูเครน ที่ยังคงเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ราคาพลังงานในตลาดโลกอยู่ในช่วงขาขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ทั่วโลกได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของเงินเฟ้อ ที่จะกระทบต่อกำลังซื้อของผู้บริโภค และอาจทำให้ปริมาณการค้าโลกในช่วงที่เหลือของปี 2565 หดตัวลง

- การค้าโลกในปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ ได้นำมาตรการกีดกันทางการค้ามาใช้เพิ่มขึ้น เพื่อป้องกันตลาดภายในประเทศ นอกจากนี้จากความตึงเครียดระหว่างสหรัฐฯและจีน ที่เพิ่มขึ้น คาดว่าในอนาคต ทั้ง 2 ประเทศ อาจจะแยก (Decoupling)

ความร่วมมือทั้งด้านการค้า การลงทุน การเมือง และเทคโนโลยี ออกจากกัน ทำให้คาดว่าในอนาคต จะเกิดกระแส Deglobalization แทนที่ Globalization และจะส่งผลกระทบต่อ Global Supply Chain ดังนั้น การสร้างความร่วมมือภายในภูมิภาค เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรีขนาดใหญ่ จะช่วยลดอุปสรรคและความไม่แน่นอนทางการค้า และช่วยกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือภายในภูมิภาค และสามารถสร้าง Regional Supply Chain ขึ้นมาเพื่อทดแทน Global Supply Chain

- สำนักพยากรณ์ต่าง ๆ ล้วนมองไปในทิศทางเดียวกันว่า เศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในวันออกกลาง โดยเฉพาะกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่ของโลกจะขยายตัว จากมูลค่าการส่งออกน้ำมันที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น ถ้าหากไทยมีการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) กับประเทศในวันออกกลาง เช่น ซาอุดีอาระเบีย ก็จะเป็นโอกาสทางการค้าของไทย ในการที่จะขยายการค้า ทั้งการค้าสินค้าและการค้าบริการเข้าไปในวันออกกลาง โดยใช้ ซาอุดีอาระเบีย เป็น Gateway ในการทำตลาดการค้าของไทยเข้าไปในภูมิภาค

ต้นกำเนิด FTA ไทย-กลุ่มอาหรับ เปิดทางส่งออกไก่-เนื้อสัตว์

จัดทำโดย
นายสิทธิเดช รุ่งเรือง
ศูนย์สารสนเทศการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

แหล่งที่มาของข้อมูล :

¹EIU (Global chart: a closer look at the global trade landscape, 2 Sep 2022

² CNBC (Russia's energy influence over Europe 'is nearly over' as bloc races to shore up winter gas supplies, 2 Sep 2022)